

การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต : การวัด การจัดกลุ่ม และความแตกต่างระหว่างเพศ ของนิสิตระดับปริญญาตรี*

Cyberbullying : Measurement, Clustering and Gender's Difference of Undergraduate Students

ศศิประภา เกษสุพรรณ**
เสกสรรค์ ทองคำบรรจง***
วารการ ทรัพย์วิระพรรณ****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในกลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรี 2) วิเคราะห์จัดกลุ่มนิสิตตามประเภทของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต 3) เปรียบเทียบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเมื่อจำแนกตามเพศของนิสิตระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพาปีการศึกษา 2561 จำนวน 800 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิเคราะห์จัดกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลการวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตและโมเดลการวัดความรู้สึกรู้สึกของผู้ถูกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนิสิตระดับปริญญาตรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2=9.12$, $\chi^2/df=2.28$, SRMR = 0.01, RMSEA = 0.04, GFI=1.00, AGFI=0.98, CFI=1.00 และ $\chi^2=2.67$, $\chi^2/df=1.33$, SRMR = 0.00, RMSEA = 0.02, GFI=1.00, AGFI = 0.99, CFI = 1.00 ตามลำดับ) 2) กลุ่มนิสิตที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตสามารถจัดได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คนชอบแกล้ง กลุ่มที่ 2 คนไม่ชอบแกล้ง กลุ่มที่ 3 คนชอบแกล้งแต่ไม่ชอบบล็อก และในส่วนของกลุ่มนิสิตที่ถูกกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คนไม่ถูกแกล้ง กลุ่มที่ 2 คนถูกแกล้ง กลุ่มที่ 3 คนถูกแกล้งแต่ไม่ถูกบล็อก 3) พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามเพศ และในส่วนของผู้ถูกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต / ผู้ถูกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต/
ความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด

*วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร. ภาคิวิชัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาคิวิชัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were; 1) to validate the measurement model of Cyberbullying Behavior among undergraduate students. 2) to cluster analysis categories of Cyberbullying Behavior from undergraduate Students 3) to compare of Cyber Bullying Behavior when classify by gender. The samples were eight hundred undergraduate students of Burapha university in 2018. They were recruited by Multi-Stage sampling technique. The tools used in the research were the Cyberbullying questionnaire. The data were analyzed by basic statistics, Exploratory Factor Analysis (EFA), Cluster Analysis, One-way MANOVA using SPSS for Window and the Confirmatory factor analysis (CFA) were analyzed through LISREL version 8.72 Program. The results of the research were found as follows:

1. Cyberbullying Behavior Measurement Model and Cyberbullying of victims Measurement Model among undergraduate Students was fitted with the empirical data ($\chi^2=9.12$, $\chi^2/df=2.28$, SRMR = 0.01, RMSEA = 0.04, GFI=1.00, AGFI=0.98, CFI=1.00 และ $\chi^2= 2.67$, $\chi^2/df= 1.33$, SRMR = 0.00, RMSEA =0.02 , GFI=1.00, AGFI = 0.99, CFI = 1.00)

2. It was found that the undergraduate Students who had Cyberbullying Behavior be grouped into 3 clusters. Cluster 1 was People like bullying. Cluster 2 was people not bullying. Cluster 3 was people like bullying who disliked block. In part of undergraduate Students who had Victims Bullying be grouped into 3 clusters. Cluster 1 was people are not bullied. Cluster 2 was people who were bullied. Cluster 3 was people who were bullied but not block.

3. Cyberbullying Behavior in conducting an experiment differed at the significant level of .01 when classified by gender and in part of Victims Cyberbullying, also differed at the significant level of .01.

Keywords : Cyber Bullying/ Victim of Bullying/ The Validaty of Models for Measuring

บทนำ

ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก จากผลการสำรวจนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี ในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 5,707 คน พบว่า ร้อยละ 11.5 รังแกผู้อื่นทางออนไลน์ และร้อยละ 33.8 ตกเป็นเหยื่อทางออนไลน์ (Cyberbullying Research Center, 2016) ส่วนประเทศไทยพบว่านักเรียนนักศึกษา ในสถาบันทั่วประเทศ ร้อยละ 33.6 เคยรังแก “บุคคลอื่น” ผ่านโลกไซเบอร์ และร้อยละ 43.1 เคยถูกผู้อื่นรังแกผ่านโลกไซเบอร์ (สถาบันวิจัยแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2553) ร้อยละ 33 ของเด็กไทยมีประสบการณ์ของการเป็นทั้งผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งหรือรบกวนบนโลกออนไลน์จากคนที่ไม่รู้จักและจากคนที่รู้จักซึ่งเป็นคนเดียวกับที่แกล้งอยู่ในโลกของความเป็นจริง ในขณะที่เด็กเหล่านี้ก็กลับเป็นผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นบนโลกออนไลน์โดยปิดบังไม่เปิดเผยชื่อจริงในการใช้อินเทอร์เน็ต (โครงการ Safe Internet การใช้อินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2559)

บริษัท แมคแคน เวิลด์กรุ๊ป (ประเทศไทย) ได้ออกมาเปิดเผยผลการสำรวจพฤติกรรมและความคิดของกลุ่มวัยรุ่นยุคใหม่อายุ 16-30 ปี จำนวน 33,000 คน จาก 18 ประเทศทั่วโลก พบว่าพฤติกรรมของวัยรุ่นไทยชอบเข้าไปคอมเมนต์ในสังคมออนไลน์เชิงลบมากเป็นอันดับ 1 ของโลก หรือคิดเป็นสัดส่วน 64% ของวัยรุ่นทั้งหมดที่ทำการสำรวจ

และการกระทำเช่นนี้เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Truth About Youth, 2560) ซึ่งประเทศไทยได้มีกฎหมายที่สามารถเอาผิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต คือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 แต่ไม่ครอบคลุมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตทั้งหมด จึงต้องมีการพิจารณากฎหมายฉบับอื่นที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน พบว่ากฎหมายเหล่านั้นอาจนำมาปรับใช้ได้กับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในบางกรณีหรือบางพฤติกรรมเท่านั้น เช่น การโพสต์ข้อความด่าว่าผู้อื่น การกลั่นแกล้งที่มีลักษณะหมิ่นประมาท ข้อความลามกอนาจาร เป็นต้น จากปรากฏการณ์ข้างต้นบ่งบอกได้ว่าปัญหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเป็นปัญหาที่คนไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้และมีอัตราการเพิ่มสูงมากเป็นมหันตภัยเงียบที่อาจจะกระทำหรือโดนกระทำโดยไม่รู้ตัว มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตพบว่า งานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในเรื่องของความชุก ความถี่ของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และศิวพร ปกป้อง, 2553; นันทนัช สงศิริ, 2553) รูปแบบและผลกระทบของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ณัฐรัชต์ สามาะ, 2556; บุษยรัต รุ่งสาคร, 2554) งานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือการวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตพบว่ามีไม่มาก ผู้วิจัยจึงสนใจองค์ประกอบที่จะศึกษา ได้แก่ การด่าว่า การส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท การลบหรือบล็อกผู้อื่น ออกจากกลุ่ม การนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย และการแอบอ้างตัวตน ซึ่งจะช่วยในการอธิบายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตได้ละเอียดครอบคลุมกับบริบทที่ผู้วิจัยต้องการศึกษามากยิ่งขึ้นและเพื่อนำมาตรวจสอบแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างจริงจัง กลุ่มตัวอย่างที่พบในการวิจัยส่วนใหญ่ นิยมศึกษาในกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ส่วนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษายังไม่เป็นที่นิยมมากนัก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลุ่มตัวอย่างของนิสิตระดับปริญญาตรี เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และต้องการทราบถึงลักษณะของนิสิตที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตว่ามีความคล้ายหรือมีความแตกต่างกันอย่างไร และเปรียบเทียบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตระหว่างเพศชายและเพศหญิงว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรในแต่ละองค์ประกอบ

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต : การวัด การจัดกลุ่ม และความแตกต่างระหว่างเพศของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยเลือกกรณีศึกษาที่มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยจะทำการสร้างและพัฒนาโมเดลการวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต และนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพสำหรับการวัดประเมินได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของนิสิต ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผน กำหนดทิศทางการป้องกัน และแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

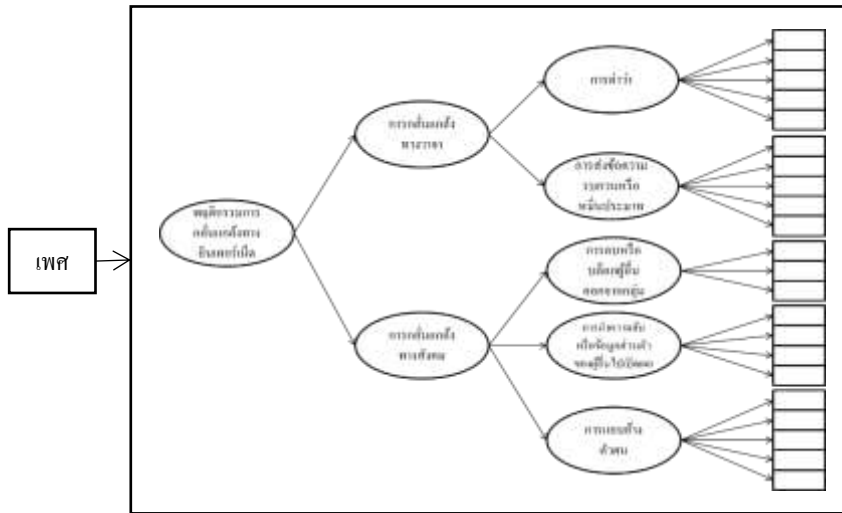
1. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในกลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรี
2. เพื่อวิเคราะห์จัดกลุ่มนิสิตตามประเภทของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต โดยจำแนกตามเพศของนิสิตระดับปริญญาตรี

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลการวัดตัวแปรพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนิสิตระดับปริญญาตรี ที่สร้างขึ้นจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. นิสิตเพศชายและเพศหญิง มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในแต่ละองค์ประกอบย่อยแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยของโมเดลพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนิสิตระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากร คือ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2561 เป็นนิสิตชาย 9,593 คน และนิสิตหญิง 18,985 คนรวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 28,578 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 800 คน แยกเป็นนิสิตชายจำนวน 400 คน และนิสิตเพศหญิงจำนวน 400 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต มีรายละเอียดต่อไปนี้

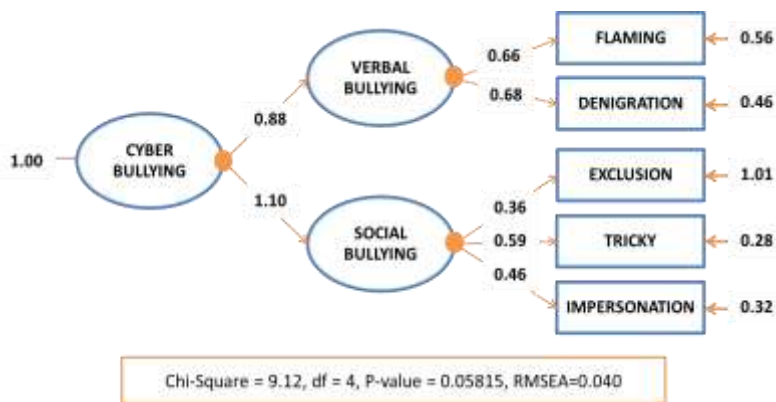
1. แบบวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต มี 22 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40-0.68 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89
2. แบบวัดความรู้สึกของผู้ถูกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต มี 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.48-0.84 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

ผลการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในกลุ่มนิสิต

ระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บจากแบบสอบถาม มาทำการวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้กระทำพฤติกรรม) โดยการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ เพื่อวัด 22 ตัวแปร ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการตว่า (Flaming) จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.475 - 0.629 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.781 2) องค์ประกอบด้านการส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท (Denigration) จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.517-0.717 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.821 3) องค์ประกอบด้านการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม (Exclusion) จำนวน 3 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.713-0.780 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.870 4) องค์ประกอบด้านการนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย (Tricky) จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.589-0.651 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.802 5) องค์ประกอบด้านการแอบอ้างตัวตน (Impersonation) จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.505-0.690 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.834 ในส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ถูกกระทำ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ เพื่อวัด 20 ตัวแปร ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการตว่า (Flaming) จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.556-0.786 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.862 2) องค์ประกอบด้านการส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท (Denigration) จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.236-0.813 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.814 3) องค์ประกอบด้านการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม (Exclusion) จำนวน 2 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.534 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.696 4) องค์ประกอบด้านการนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวไปเปิดเผย (Tricky) จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.726-0.905 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.933 5) องค์ประกอบด้านการแอบอ้างตัวตน (Impersonation) จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.728-0.866 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.932

และขั้นตอนที่สองเป็นผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Second-Order CFA) (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้กระทำพฤติกรรม) พบว่า โมเดลตามสมมติฐานที่สร้างขึ้นตามทฤษฎียังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Chi-square และค่าดัชนีความสอดคล้องต่าง ๆ ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการปรับโมเดล โดยพิจารณาปรับเฉพาะส่วนของการผ่อนปรนข้อตกลงเบื้องต้นของความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนในโมเดลการวัดเท่านั้น โดยผลการปรับโมเดล พบว่า โมเดลที่ปรับใหม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีความสอดคล้องต่าง ๆ ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 2 ตารางที่ 1

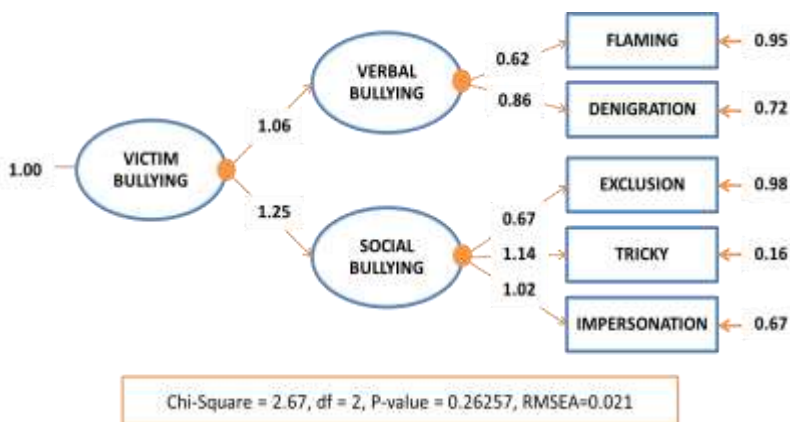

ภาพที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้กระทำพฤติกรรม)

ตารางที่ 1 แสดงความสอดคล้องของโมเดลพฤติกรรมมารกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้กระทำพฤติกรรม)

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์ที่แสดงความสอดคล้อง	เกณฑ์ยอมรับได้ว่าสอดคล้อง	ค่าดัชนี
Chi-Square	$0.05 < p \leq 1.00$	$0.01 < p \leq 0.05$	0.058
Chi-Square/df	$0 < \chi^2/df \leq 2.00$	$2.00 < \chi^2/df \leq 3.00$	2.28
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0 < SRMR \leq 0.05$	0.015
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 < RMSEA \leq 0.08$	0.040
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1.00$	$0.95 \leq CFI < 0.97$	1.00
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI < 0.95$	1.00
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI < 0.90$	0.98

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลพฤติกรรมมารกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Second-Order CFA) (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้ถูกกระทำ) พบว่า โมเดลตามสมมติฐานที่สร้างขึ้นตามทฤษฎียังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการปรับโมเดลเช่นเดียวกัน โดยผลการปรับโมเดล พบว่า โมเดลที่ปรับใหม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีความสอดคล้องต่าง ๆ ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 3 ตารางที่ 2

ภาพที่ 3 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 พฤติกรรมมารกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้ถูกกระทำ)

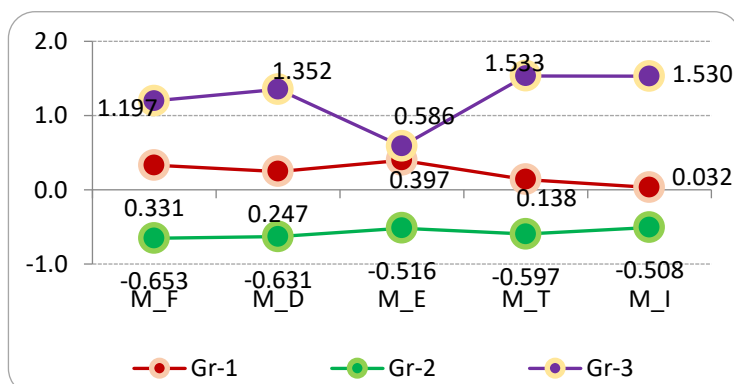
ตารางที่ 2 แสดงความสอดคล้องของโมเดลพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้ถูกระทำ)

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์ที่แสดงความสอดคล้อง	เกณฑ์ยอมรับได้ว่าสอดคล้อง	ค่าดัชนี
Chi-Square	$0.05 < p \leq 1.00$	$0.01 < p \leq 0.05$	0.26
Chi-Square/df	$0 < \chi^2/df \leq 2.00$	$2.00 < \chi^2/df \leq 3.00$	1.33
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0 < SRMR \leq 0.05$	0.0071
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 < RMSEA \leq 0.08$	0.021
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1.00$	$0.95 \leq CFI < 0.97$	1.00
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI < 0.95$	1.00
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI < 0.90$	0.99

2. ผลการวิเคราะห์จัดกลุ่มนิสิตตามประเภทของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ข้อมูลที่นำมาใช้ในการจัดกลุ่มพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต คือ องค์ประกอบด้านการด่าว่า องค์ประกอบด้านการส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท องค์ประกอบด้านการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม องค์ประกอบด้านการนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย และองค์ประกอบด้านการแอบอ้างตัวตน ใช้เทคนิควิเคราะห์จัดกลุ่มแบบไม่เป็นขั้นตอน (K-Mean Cluster Analysis) โดยคำนวณหาระยะห่างด้วยวิธี Euclidean Distance และได้กำหนดจำนวนกลุ่ม (Cluster) ที่ต้องการเป็น 3 กลุ่ม เพื่อหาและกำหนดลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มที่ได้คัดเลือก ผลการวิเคราะห์จัดกลุ่มพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้กระทำพฤติกรรม) แสดงดังตารางที่ 3 และภาพที่ 4

ตารางที่ 3 จำนวนนิสิต 3 กลุ่ม ของผู้กระทำพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

กลุ่มที่	จำนวนนิสิต	ร้อยละ
1	311	38.87
2	372	46.5
3	117	14.63
รวม	800	100

ภาพที่ 4 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบที่ใช้แบ่งกลุ่มผู้กระทำพฤติกรรม

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 4 สามารถอธิบายลักษณะของแต่ละกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ชอบแกล้ง นิสิตที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 มีพฤติกรรมที่ชอบกลั่นแกล้งผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 38.87 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบ พบว่า พฤติกรรมการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม (E) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ .39714 รองลงมาคือการด่าว่า (F) การส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท (D) การนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย (T) และแอบอ้างตัวตน (I) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .33066, .24658, .13775 และ .03190 ตามลำดับ

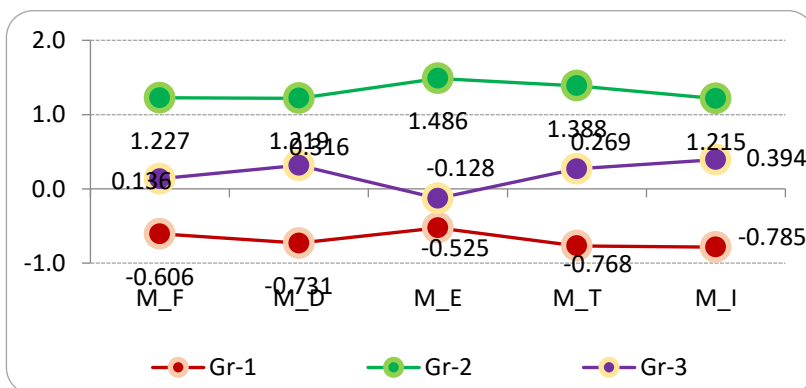
กลุ่มที่ 2 ไม่ชอบแกล้ง นิสิตที่อยู่ในกลุ่มที่ 2 มีพฤติกรรมที่ไม่ชอบกลั่นแกล้งผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีจำนวนสมาชิกมากที่สุดคือ 372 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็นลบในทุกองค์ประกอบพฤติกรรม แสดงให้เห็นว่านิสิตในกลุ่มที่ 2 ไม่กระทำพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเลย

กลุ่มที่ 3 ชอบแกล้งแต่ไม่ชอบบล็อก นิสิตที่อยู่ในกลุ่มที่ 3 มีพฤติกรรมที่ชอบกลั่นแกล้งผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ต ยกเว้นพฤติกรรมการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม มีจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบ พบว่า พฤติกรรมการนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย (T) และการแอบอ้างตัวตน (I) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.53333 และ 1.53006 หมายความว่านิสิตกระทำพฤติกรรมทั้งสองด้านนี้มากที่สุด รองลงมาคือการส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท (D) การด่าว่า (F) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.35233, 1.1974 และการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม (E) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .58649 หมายความว่านิสิตกระทำพฤติกรรมในด้านนี้น้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์จัดกลุ่มพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้ถูกกระทำ) แสดงดังตารางที่ 4 และภาพที่ 5

ตารางที่ 4 จำนวนนิสิต 3 ของผู้ถูกกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

กลุ่มที่	จำนวนนิสิต	ร้อยละ
1	376	47
2	156	19.5
3	268	33.5
รวม	800	100

ภาพที่ 5 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบที่ใช้แบ่งกลุ่มผู้ถูกกระทำ

จากตารางที่ 4 และภาพที่ 5 สามารถอธิบายลักษณะของแต่ละกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ไม่ถูกแกล้ง นิสิตที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ไม่ถูกกลั่นแกล้งผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 376 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็นลบในทุกพฤติกรรม ซึ่งหมายความว่านิสิตกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่ถูกกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเลยในทุกพฤติกรรม

กลุ่มที่ 2 ถูกแกล้ง นิสิตที่อยู่ในกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ถูกกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุดในทุกพฤติกรรม มีจำนวนสมาชิกน้อยที่สุดคือ 156 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบ พบว่า นิสิตถูกลบหรือบล็อกออกจากกลุ่มมากที่สุด (E) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.48609 รองลงมาคือการนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวไปเปิดเผย (T) การตำว่า (F) การส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท (D) และการแอบอ้างตัวตน (I) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38845, 1.22661, 1.21896 และ 1.21533 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 ถูกแกล้งแต่ไม่ถูกบล็อก นิสิตที่อยู่ในกลุ่มที่ 3 ถูกกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในทุกพฤติกรรม ยกเว้นพฤติกรรมถูกลบหรือบล็อกออกจากกลุ่ม (E) เท่านั้นที่ไม่ถูกกระทำ มีจำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบ พบว่า นิสิตกลุ่มนี้ถูกแอบอ้างตัวตน (I) มากที่สุด มีค่าเท่ากับ .39353 รองลงมาคือการส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท (D) การนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวไปเปิดเผย (T) และการตำว่า (F) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .31560, .26885 และ .13599 ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต โดยจำแนกตามเพศของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate analysis of variance : MANOVA) (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้กระทำพฤติกรรม) แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้กระทำพฤติกรรม) ที่มีเพศแตกต่างกัน

Multivariate Test: Wilks'Lambda = 0.942, Multivariate F-statistics = 9.782, p-value = .000										
Descriptive Statistics										
เพศ	Flaming		Denigration		Exclusion		Tricky		Impersonation	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	Mean	SD
ชาย	1.82	1.01	1.13	0.89	1.10	1.01	0.91	0.88	0.75	0.81
หญิง	1.67	0.88	1.03	0.90	1.25	1.14	0.87	0.79	0.47	0.67
รวม	1.75	0.95	1.08	0.90	1.18	1.08	0.89	0.84	0.61	0.76
Univariate Tests										
Mean Difference	0.147		0.097		-0.157		0.036		0.282	
MS(BG)	4.292		1.882		4.909		0.254		15.905	
MS(error)	0.900		0.809		1.167		0.709		0.558	
F-ratio	4.768		2.326		4.207		0.358		28.518	
p-value	0.029		0.128		0.041		0.550		0.000	

จากตารางที่ 5 พบว่า Wilks' Lambda เท่ากับ 0.94 ($p < .05$) แสดงว่านิสิตระดับปริญญาตรีที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทำการเปรียบเทียบองค์ประกอบย่อยแต่ละตัวของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตโดยจำแนกตามเพศ พบว่า นิสิตเพศชายและนิสิตเพศหญิงมีพฤติกรรมการส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาทและพฤติกรรมการนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผยไม่ต่างกัน แต่พฤติกรรมการด่าว่า การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม และการแอบอ้างตัวตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งพฤติกรรมการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่มนิสิตเพศหญิงเป็นผู้กระทำมากกว่าเพศชาย

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีเพศแตกต่างกัน (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้ถูกระทำ) แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้ถูกระทำ) ที่มีเพศแตกต่างกัน

Multivariate Test: Wilks' Lambda = 0.956, Multivariate F-statistics = 7.378, p-value = .000										
Descriptive Statistics										
เพศ	Flaming		Denigration		Exclusion		Tricky		Impersonation	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	Mean	SD
ชาย	1.50	1.10	1.52	1.12	1.03	1.19	1.43	1.24	1.55	1.27
หญิง	1.87	1.22	1.82	1.34	1.44	1.35	2.00	1.62	2.08	1.68
รวม	1.69	1.17	1.67	1.24	1.23	1.29	1.71	1.47	1.81	1.51
Univariate Tests										
Mean Difference	-0.364		-0.305		-0.409		-0.568		-0.532	
MS(BG)	26.49		18.60		33.41		64.69		56.60	
MS(error)	1.353		1.540		1.641		2.105		2.225	
F-ratio	19.59		12.08		20.36		30.73		25.43	
p-value	0.000		0.001		0.000		0.000		0.000	

จากตารางที่ 6 พบว่า Wilks' Lambda เท่ากับ 0.95 ($p < .05$) แสดงว่านิสิตระดับปริญญาตรีที่มีเพศแตกต่างกัน มีผู้ถูกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทำการเปรียบเทียบองค์ประกอบย่อยแต่ละตัวของผู้ถูกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต โดยจำแนกตามเพศ พบว่า นิสิตเพศชายและนิสิตเพศหญิงถูกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งนิสิตเพศหญิงถูกระทำมากกว่าเพศชายในทุกพฤติกรรม

อภิปรายผล

1. ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในกลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบย่อย 22 ตัวแปรสังเกตได้ คือ องค์ประกอบที่ 1 การกลั่นแกล้งทางวาจา มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ การด่าว่า และการส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท มี 10 ตัวแปรสังเกตได้ องค์ประกอบที่ 2 การกลั่นแกล้งทางสังคมมี 3 องค์ประกอบย่อย คือ การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากรูปร่างการนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย และการแอบอ้างตัวตน มี 12 ตัวแปร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Willard (2007) ที่กล่าวว่า การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตมีหลายประเภท เช่น การนินทาหรือด่าทอผู้อื่น, การส่งข้อความคุกคาม, การใช้ข้อความออนไลน์ผ่านห้องสนทนาเพื่อทำให้ผู้อื่นกลายเป็นตัวตลก และการคุกคามข่มขู่ทำให้อันตรายชื่อเสียง เช่นเดียวกับธัญจาร ตุตเกื้อ (2557) กล่าวว่า พฤติกรรมการรังแกออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมการรังแกทางวาจา ซึ่งเป็นการแสดงด้วยคำพูดที่ไปทำร้ายอารมณ์ความรู้สึกและจิตใจผู้อื่น ประเภทที่ 2 คือ พฤติกรรมการรังแกทางสังคม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการที่เข้าไปรุกรานเกี่ยวกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มบุคคล ซึ่งเป็นการทำร้ายอารมณ์ ทำร้ายความรู้สึก และทำร้ายจิตใจ

2. ผลการวิเคราะห์จัดกลุ่มนิสิตตามประเภทของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้กระทำพฤติกรรม) พบกลุ่มนิสิตที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนชอบแกล้ง กลุ่มคนไม่ชอบแกล้ง และกลุ่มคนชอบแกล้งแต่ไม่ชอบบล็อก และในส่วนของ (ผู้ตอบเป็นผู้ถูกกระทำ) ก็พบกลุ่มนิสิตที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนไม่ถูกแกล้ง กลุ่มคนถูกแกล้ง และคนถูกแกล้งแต่ไม่ถูกบล็อก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ikuko Aoyama and others (2011) ได้กล่าวไว้ว่า การวิเคราะห์กลุ่มพบกลุ่มนักเรียนที่แตกต่างกัน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากเป็นทั้งคนพาลและเหยื่อ กลุ่มที่เป็นเหยื่อมากกว่าคนพาล กลุ่มที่เป็นคนพาลมากกว่าเหยื่อ และกลุ่มที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต โดยจำแนกตามเพศของนิสิตระดับปริญญาตรี (ในกรณีที่ผู้ตอบเป็นผู้กระทำพฤติกรรม) พบว่า นิสิตที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งนิสิตเพศชายและนิสิตเพศหญิงมีพฤติกรรมการด่าว่า พฤติกรรมการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากรูปร่าง และพฤติกรรมการแอบอ้างตัวตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 และนิสิตเพศชายมีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตสูงกว่าเพศหญิง ยกเว้นพฤติกรรมการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากรูปร่างที่นิสิตเพศหญิงกระทำสูงกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับ Li (2010) ได้กล่าวไว้ว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะเป็นคนพาลและคนพาลไซเบอร์มากกว่าเพศหญิง เช่นเดียวกับณัฐรัชต์ สามาะ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า เพศชายเป็นผู้กระทำความรุนแรงในพื้นที่ออนไลน์มากกว่าเพศหญิง ในส่วนของ (กรณีผู้ตอบเป็นผู้ถูกกระทำ) พบว่า นิสิตที่มีเพศต่างกันถูกกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนิสิตเพศหญิงถูกกระทำมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับ Ikuko Aoyama and others (2011) ได้กล่าวไว้ว่า นักเรียนหญิงจำนวนมากถูกจัดอยู่ในกลุ่มของเหยื่อมากกว่ากลุ่มคนพาล เช่นเดียวกับณัฐรัชต์ สามาะ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า เพศหญิงตกเป็นเหยื่อมากกว่าเพศชาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้ปกครอง อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษางานวิจัยและนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการวางแผน กำหนดทิศทางการป้องกัน และแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องต่อไป
- 1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับควรควบคุมดูแลนิสิตในกลุ่มที่กระทำพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทาง

อินเทอร์เน็ต และนิสิตในกลุ่มที่ถูกกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต และควรรักษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรม การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในด้านอื่น ๆ เพื่อหาทางป้องกัน และแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

1.3 อาจารย์ ผู้บริหาร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการในการดูแลหรือควบคุมนิสิตที่มี พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสังคม และให้คำปรึกษากับนิสิตที่ถูกกระทำการ กลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตอย่างใกล้ชิด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยต่อโดยการนำตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทาง ในการพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต และตัวบ่งชี้ผู้ถูกกระทำการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ของนิสิตระดับปริญญาตรีในพื้นที่อื่น ๆ ตามบริบทที่ไม่เหมือนกัน

2.2 ควรมีการศึกษาโดยใช้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียนระดับชั้นมัธยม นิสิต นักศึกษาในสถาบันอื่น ๆ หรือบุคคลทั่วไป ในการจัดกลุ่มเพื่อความหลากหลายในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านอื่น ที่อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ทางอินเทอร์เน็ต เช่น อายุ อาชีพ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐรัชต์ สาเมาะ. (2556). *การรับรู้ของเยาวชนต่อการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธัญญากร ตุดก้อ. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นันทน์ช สงศิริ. (2553). *ลักษณะส่วนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บริบทของครอบครัว และพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาการมนุษย์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุษยรัต รุ่งสาคร. (2554). *การศึกษาผลกระทบของครอบครัวและการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อทัศนคติการข่มเหงรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาการมนุษย์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปัญญาสมาพันธ์เพื่อการวิจัยความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรม การกระทำความรุนแรงทั้งทางกายภาพและการข่มเหงรังแกผ่านโลกไซเบอร์ของเยาวชนไทย*. นครปฐม: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และศิวพร ปกป้อง. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรม การกระทำ ความรุนแรงทั้งทางกายภาพและการข่มเหงรังแกผ่านโลกไซเบอร์ของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: ปัญญาสมาพันธ์เพื่อการวิจัย ความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย.
- Aoyama, I. (2011). *Cyberbullying among high school students: Cluster analysis of sex and age differences and the level of parental monitoring*. Baylor University.